

ПОКУШАЈ МЛЕЧАНА ДА ПРЕСЕЛЕ НИКШИЋКО ПЛЕМЕ 1670. ГОДИНЕ

Када се септембра 1669. године завршио дугогодишњи кандијски рат, Венеција је покушала да максимално искористи своје политичке предности, према никшићком племену, остварене још у вријеме рата. Ратно савезништво црногорских, херцеговачких и брдских племена са Венецијом издржало је сва искушења у кандијском рату. Млечани су настојали да ова племена и после рата вежу за себе, па чак да нека наговоре на сеобу у Боку Котврску. Водећу улогу међу херцеговачким племенима имали су Никшићани, до чијег су пријатељства Млечани много држали.

Иако је Венеција изгубила рат против Османског Царства, она је још увијек имала велике политичке амбиције према Херцеговини и Црној Гори. После рата генерални провидур Далмације Антонио Барбаро покушао је да наговори никшићно племе да се пресели у Рисан, који је Венеција добила мировним уговором, Војвода Петар и остали главари одлучно су одбили ову понуду, па чак и обавијестили новске Турке о њој. Новљани су Барбарово писмо заједно са писмом никшићких главара упутили на Порту. Баило је морао да уложи много напора да оспори аутентичност писама, али у томе није успио. Велики везир је одбио сва баилова објашњења. Порти је било јасно куда смера Венеција.

Писмо генералног провидура Барбара и писмо никшићких главара, која овдје објављујемо у преводу на српскохрватски језик, корисно ће послужити за проучавање млетачко-турских односа непосредно после кандијског рата. Писмо провидура Барбара јасно открива млетачку закулисну политику према херцеговачким и црногорским племенима, коју званична Венеција није могла водити. Из писма војводе Петра и осталих никшићких главара сазнајемо једну појединост коју ваља објаснити. Главари тврде да због дербеџијске службе према Црногорцима, Албанцима и хајдуцима, Никшићани нијесу плаћали харач и друге дажбине.

Поставља се питање када су Никшићани постали дербенције. Помињање хајдука показује да су Никшићани добили те повластице у вријеме кандидског рата, вјероватно око 1655. године.

Писма нијесу датирана и приложена су извјештају баила из Једрена од 6. августа 1670. Према томе, писана су мјесец-два раније.

I

Превод писма које је писао узвишени господин Антонио Барбаро генерал Далмације (војводи) Петру и осталим главарима никшићког племена.

Раније сам вам писао да дођете на ове стране да поразговарамо о потребним стварима које се тичу пријатељства. Обавјештавамо вас да је Рисан остао у руци наше Републике и да смо Пераштанима, хајдуцима и другим дали земље. Њима смо од стране Републике одредили судију са титулом провидура. Стари поданици рисанске територије дошли су у нашу покорност изузев становништва у самом Рисну које нијесмо примили. И ако Бог да доћи ће у нашу покорност села, Мокрине, Ораховца и Леденице, као што су од старине била, тако и сада доћи ће у покорност наше Републике са другим селима. Од вас не тражимо друго до покорност. Нама нећете плаћати данак, ни никакве порезе. Додђите што прије на ове стране у нашу покорност, ми ћемо вас бранити док је Рисан наш, и ако се још у њему населе хајдуци, бићемо господари цијеле Црне Горе. Очекујемо одговор на овај предлог.

Писмо војводе Петра и осталих главара никшићког племена новским агама.

Добили смо ваше писмо и разумјели смо његов садржај. Разумјели смо да тражите од нас харач и друге намете, али пошто је пошао од нас покупио храну за издржавање (војске), нузул и сурст¹ дошли су поново и разурили нас. Вама господи је добро познато да досада, пошто смо били дербенције, то јесте стража према Црногорцима, Албанцима и хајдуцима, нијесмо давали ове дајбине. Сада када је млетачки генерал обновио Рисан, позива нас у њихову (млетачку) покорност, под условом као што су друга села која се налазе на обали. Нека нас бог сачува да не поћемо. Пошто је Рисан од старине наш, његов напор биће узалудан. Ми смо слутили (сазнали) да је Узвишена Порта наредила да хајдуци који су у Рисну морају да га напусте и иселе се. Ако се не одселе, страдаће которска тврђава. Сада вам упућујемо генералово писмо које смо добили и молимо вас да га видите, да би знали коме остаје каштел Рисан. Ми и остали каштели који су на ове стране остаће под влашћу онога ко добије речени каштел.²

Глигор Станојевић

¹ Назул и сурсат је у почетку био порез у природи за исхрану војске, али је ускоро тај ванредни намет постао редовни трибут у новцу.

² Archivio du Stato di Venezia, Dispacci bailo Constantinopoli, filza 154, Adrianopoli, 6. agosto 1670. Прилози писама.